

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України,
доктору політичних наук, професору,
провідному науковому співробітнику
відділу міжгалузевих і порівняльних правових досліджень
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України
Горбатенку Володимирі Павловичу

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора політичних наук, провідного наукового співробітника
відділу міжгалузевих і порівняльних правових досліджень
Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Стойко Олени Михайлівни**

на дисертацію Мовчан Уляни Валеріївни

**«Теоретико-методологічні засади стратегічного планування та
прогнозування політико-правового розвитку України», поданої на
здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та
поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія»**

Ступінь актуальності обраної теми. Актуальність теми дисертаційного дослідження У. В. Мовчан зумовлена низкою теоретичних та практичних аспектів, що стосуються специфіки стратегічного планування та прогнозування, а також важливістю її проблематики. Проблематика стратегічного планування та прогнозування залишається актуальною, оскільки, попри деякі спроби, у нашій державі досі відсутній комплексний стратегічний план розвитку України. Актуальність теми не викликає сумнівів в умовах сучасних викликів, пов'язаних, зокрема, з повномасштабною війною. Розробка стратегічного плану політико-правового розвитку дозволить посилити державу в контексті наявних та потенційних викликів та виробити дієві підходи до забезпечення послідовного розвитку України. Водночас задля ефективної розробки стратегії політико-правового розвитку України потребується визначення

теоретико-методологічних засад здійснення стратегічного планування та прогнозування. Це зумовлює актуальність специфічної проблематики, обраної дисертанткою для дослідження.

Для вітчизняної політології є вкрай важливою систематизація теоретико-методологічних засад та дослідження особливостей розробки методології стратегічного планування політико-правового розвитку України. Дана потреба зумовлюється відсутністю системи теоретико-методологічних засад стратегічного планування, що є необхідним структурним елементом розробки комплексної стратегії політико-правового розвитку України.

Попри те, що специфіка стратегічного планування та прогнозування досліджувалася у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, в українській науці проблематика теоретико-методологічних засад стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку України системно не розглядалася.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні. У дисертаційному дослідженні належним чином обґрунтовані наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані авторкою. Аргументація базується на теоретичних підставах та результатах власних досліджень. Висновки та рекомендації є логічними та послідовними, а також мають практичне застосування для розвитку політико-правової системи України. Отримані результати дисертаційного дослідження мають самостійний характер і ґрунтуються на основі проведеного дисертанткою аналізу широкого кола наукових джерел, зокрема, праць зарубіжних та вітчизняних вчених у сфері стратегічного менеджменту, соціології, політології та права, досліджень міжнародних організацій, а також нормативно-правової бази України.

Структура роботи є логічною та відповідає обраній темі дисертаційного дослідження. Анотація відповідає встановленим вимогам та змісту дисертаційного дослідження.

З урахуванням мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Дисертантка аргументовано та послідовно представляє свою позицію, що ґрунтується на глибокому аналізі вітчизняних та іноземних джерел. У дисертації ґрунтовно розкривається сутність і специфіка теоретико-методологічних засад стратегічного планування та прогнозування, зокрема в контексті політико-правового розвитку держави.

Наукова новизна представлених результатів. Наукова новизна дослідження полягає у кількох ключових аспектах. По-перше, авторка вперше запропонувала визначення поняття «політико-правовий розвиток», яке враховує взаємодію політики та права як цілісної системи. Це дозволяє більш комплексно планувати розвиток різних сфер державної політики. По-друге, дослідження включає комплексну методологію науки стратегічного планування та політичного прогнозування, що розширює уявлення про можливі підходи до аналізу та розвитку політико-правового розвитку держави. Крім того, У. В. Мовчан вперше розглянула проблематику стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку України з урахуванням сучасних реалій та викликів, з якими стикається держава. Її дослідження відкриває нові можливості для розробки стратегічних документів у різних сферах політико-правового розвитку та сприяють покращенню стратегічного управління в Україні. Таким чином, наукова новизна дослідження полягає в оригінальних підходах до визначення понять, комплексній методології дослідження та нових можливостях для практичного застосування отриманих результатів.

Серед основних результатів, які мають наукову новизну, варто виокремити наступні найбільш вагомі результати: систематизація теоретичних засад стратегічного планування, розробка методологічної бази для стратегічного планування та прогнозування, що є ключовим етапом у політико-правовому розвитку держави. Крім цього, авторкою надано рекомендації щодо вдосконалення системи стратегічного планування політико-правового розвитку України.

Дисертаційна робота становить важливе теоретичне значення для вітчизняної політології і має значне практичне застосування в контексті вдосконалення стратегічного планування в Україні. Дослідження відкриває нові можливості для розвитку системи стратегічного планування політико-правового розвитку країни, сприяючи створенню ефективних стратегій та прогнозів. Дана робота може бути використана як наукова основа для подальших досліджень у цій галузі, а також як практичний посібник для органів влади та громадських організацій, які здійснюють стратегічне планування.

Виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Сформульовані у дисертаційному дослідженні наукові положення, висновки, рекомендації є достатньо обґрунтованими. Зміст роботи відповідає поставленій меті та завданням, висновки мають необхідний та достатній рівень обґрунтування, є актуальними та мають належний рівень наукової новизни та практичної цінності.

У дисертації використано необхідне коло методів наукового пізнання, що свідчить про те, що дисертантка володіє методологічним інструментарієм наукового дослідження і успішно застосовує їх в процесі аналізу конкретних питань. Застосовуючи загальнонаукові та спеціально-наукові методи дослідження дисертантка дійшла самостійних і оригінальних висновків, що відповідають меті та завданням дослідження,

зокрема, щодо визначення різних підходів до стратегічного планування, врахування релевантності технологій та методів в контексті внутрішнього та зовнішнього середовища. Авторка обґрунтувала можливості використання різних груп методів у процесах стратегічного планування та прогнозування. Зокрема, присвятила окрему увагу вивченню методів аналізу та моделювання: SWOT, PEST, PESTEL, STEEPLED аналіз, модель цілей та ключових результатів (OKR), GAP-планування, моделі VRIO, 7 «С», п'ять сил Портера.

Повнота викладу основних результатів у наукових публікаціях, зарахованих за темою публікації. Основні результати дисертації, висновки та пропозиції були повною мірою висвітлені в опублікованих працях, а саме: у 11 наукових статтях, з них 7 статей у фахових виданнях України з політичних наук, а також 4 тези доповідей на наукових всеукраїнських та міжнародних конференціях. Усі публікації дисертантки є одноосібними.

Відповідність дисертаційного дослідження встановленим вимогам. Дисертація У. В. Мовчан відповідає вимогам, встановленим чинним законодавством, а саме Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12 січня 2017 року, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Відсутність порушення академічної доброчесності. При вивченні дисертаційного дослідження та наукових публікацій У. В. Мовчан не було виявлено ознак академічного плагіату чи інших порушень академічної доброчесності, які ставлять під сумнів самостійний характер виконаного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.
Відзначаючи високий теоретичний рівень дисертаційного дослідження, його практичне значення та наукову новизну отриманих результатів, варто звернути увагу на окремі дискусійні положення дисертаційної роботи У. В. Мовчан.

1. Авторка окремо виділяє та аналізує комп'ютерні методи політичного прогнозування, зокрема аналітичні, моделюючі, статистичні та якісні (ст. 138-139). Однак не згадує про перспективи застосування моделей штучного інтелекту (ШІ). Тому цікава її позиція щодо використання ШІ у ході стратегічного планування.

2. Дисертантка слушно зазначає, що виклики стратегічного планування пов'язані «зі зміною структури управління всередині різних держав. За останні кілька десятиліть ми спостерігаємо рух від урядів, які керують «з центру», до більш горизонтальних способів управління, за допомогою яких вони взаємодіють та співпрацюють з іншими партіями» (с. 171). З огляду на децентралізаційну реформу, тенденції до скорочення державного апарату та зменшення частки держави в економіці шляхом приватизації варто було б детальніше зупинитися на цій проблемі.

3. Також було б цікаво почути думку авторки щодо ефективності стратегічного прогнозування органами державної влади та приватними організаціями, наприклад такими як Всесвітній економічний форум, RAND Corporation, Heritage Foundation тощо.

Зазначені зауваження та рекомендації жодним чином не ставлять під сумнів завершеність результатів дисертаційного дослідження У. В. Мовчан, не зменшують його теоретичне та практичне значення, а спрямовані на окреслення напрямів подальших наукових досліджень.

Загальний висновок. Дисертація Мовчан Уляни Валеріївни на тему «Теоретико-методологічні засади стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку України», є самостійним,

завершеним науковим дослідженням, в якому представлені науково обґрунтовані результати, які характеризуються новизною, достовірністю та аргументованістю.

Враховуючи викладене, дисертаційна робота Мовчан Уляни Валеріївни на тему «Теоретико-методологічні засади стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку України», подана на здобуття ступеня доктора філософії відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 19 травня 2023 року № 502), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 № 44 (зі змінами і доповненнями від 21 березня 2022 року № 341), а її авторка – Мовчан Уляна Валеріївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктор філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Рецензент:

доктор політичних наук
провідний науковий співробітник
відділу міжгалузевих і порівняльних
правових досліджень
Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України

О. М. СТОЙКО